

Eduskunnan talousvaliokunta (TaV)

HE 123/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta eräksi siihen liittyviksi laeiksi

FK kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa. FK toteaa kunnioittavasti seuraavan.

FK pitää valitettavana sitä, että lain valmistelu toteutettiin erittäin nopealla aikataululla. Valmistelu olisi tullut aloittaa ajoissa ja tehdä laajapohjaisessa työryhmässä. Ehdotuksella on laajoja vaikutuksia, joihin ei ole ehdotuksessa kiinnitetty tai voitu kiinnittää huomiota. Perustelut ovat niukat tai niissä tyydytään toistamaan direktiivin käänöksessä olevia lausumia, joista ei ole apua käytännön soveltamistilanteissa ottaen huomioon Suomen markkinaolosuhteet.

Tarjottaessa samaa palvelua palveluntarjoajiin kohdistuvan sääntelyn ja aseman tulisi olla tulisi olla sama. Yleinen kehikko sähköiselle vahvalle tunnistamiselle on luotu yleisellä tunnistamisen sääntelyllä ja kehitteillä olevalla kansallisella luottamusverkostolla. Luottamusverkostossa toimivia tunnistuspalvelun tarjoajia tulisi kohdella tasapuolisesti myös palveluvelvoitteen osalta.

FK toteaa lisäksi, että lainmuutokset edellyttävät muutoksia muun muassa asiakassopimuksiin, asiakasviestintään, asiakaspalveluprosesseihin ja tietojärjestelmiin, minkä vuoksi kuuden kuukauden siirtymäaika on liian lyhyt.

Perusmaksutilin kieltäytymis- ja irtisanomisperusteisiin tulisi kiinnittää huomiota – rahanpesulainsäädäntö ei ole riittävä

Pankki voisi hallituksen esityksen mukaan kieltäytyä perusmaksutilin tarjoamisesta ainoastaan rahanpesulainsäädännöstä tai kansainvälisistä pakotteista johtuvasta syistä. Kuitenkin esimerkiksi ulkomaan maksuliikennettä harjoittavan luottolaitoksen on tarvittaessa otettava huomioon muun muassa Yhdysvaltain viranomaisten ns. OFAC-listat.

Hallituksen esityksessä ei kiinnitetä huomiota lainvastaisen tai rikollisen menettelyn tai väärinkäytösten estämiseen. Yksinomaan rahanpesulainsäädäntöön perustuvat kieltäytymisperusteet eivät estä pankkien tai rahoitusjärjestelmän hyväksikäyttöä esimerkiksi petoksiin tai talousrikoksiin. Pitäytyminen rahanpesulainsäädännössä avaa selkeästi mahdollisuuden väärinkäytöksiin, koska asiakkaalla voisi olla rajattomasti perusmaksutilejä sekä samassa että muissa pankeissa. Sähköisen tunnistamisen palveluiden kytkeminen perusmaksutiliin avaa myös uusia mahdollisuuksia esimerkiksi bulvaanien käytölle.

Perusmaksutili ominaisuuksineen muodostaa useita sopimuksia sisältävän sopimuskokonaisuuden, johon tulee voida soveltaa erityissääntelyä sekä yleisiä sopimus- ja

kuluttajaoikeudellisia periaatteita. Esimerkiksi olennaiset (toistuvat) sopimusrikkomukset ovat päteviä perusteita sopimuksen purkamiselle myös palveluntarjoajan puolelta. Lisäksi tulisi voida ottaa huomioon myös yleiset oikeustoimikelpoisuutta ja kelpoisuuden rajoituksia koskevat reunaehdot. Käytännössä on ilmennyt tapauksia, joissa alaikäiselle (esimerkiksi 4-vuotiaalle) on haluttu avata peruspankkipalvelut ja käyttää siten alaikäisen palveluja omiin tarkoituksiin.

Lisäksi kyseeseen voi tulla esimerkiksi tapaus, jossa asiakkaan tiedot ovat muuttuneet olennaisesti ja hän ei informoi niistä pankkia. Kyse ei ole tällöin virheellisten tietojen antamisesta, vaan tietojen tai tilanteen olennaisesta muuttumisesta. Mikäli asiakas ei tällaisessa tilanteessa vastaa pankin yhteydenottoopyyntöihin, pankilla tulisi olla mahdollisuus irtisanoa perusmaksutili ja siihen liittyvät palvelut.

Vertailukohtana voidaan käyttää muita Pohjoismaita. Ruotsissa (SOU 2016:53) kieltäytymisperusteena voi olla rahanpesulainsäädännön lisäksi myös painava erityinen syy, kuten epärehellisyys pankkia kohtaan. Maksuhäiriö ei kuitenkaan voi olla tällainen painava peruste. Tanskassa edellytetään muun muassa, että asiakkaalla on perusmaksutilille aito tarve eikä hänellä ei ole jo ennestään Tanskassa perusmaksutilin ominaisuudet sisältävää maksutiliä (lov om betalingskonti).

Direktiivin 16 artiklan 5 ja 6 kohtien mahdollistamat perusteet tulisi ottaa huomioon. Säännökseen tulisi lisätä oikeus hylätä hakemus silloin kun kuluttajalla on jo jäsenvaltion alueella sijaitsevassa luottolaitoksessa maksutili (16 artiklan 5 kohta) ja sen välttämiseksi, että kuluttajat käyttävät väärin oikeuttaan käyttää perusmaksutiliä (16 artiklan 6 kohta). Luottolaitoksella tulisi olla oikeus hylätä perusmaksutilihakemus myös silloin, kun kuluttajan perusmaksutili on jo kertaalleen irtisanottu lainvastaisen menettelyn kuten petoksen tai rahanpesun vuoksi. Kansallisessa täytäntöönpanossa tulisi käyttää myös direktiivin 19 artiklan 3 kohdan mukaista mahdollisuutta laajentaa irtisanomisperusteita.

Voimassa olevan lain mukaan pankilla on oikeus kieltäytyä peruspankkipalvelujen tarjoamisesta asiakkaasta tai asiakkaan käyttäytymiseen liittyvästä painavasta perusteesta taikka siksi, että asiakassuhteelle ei ilmeisesti ole tarvetta. Ehdotamme kyseisten perusteiden sisällyttämistä myös perusmaksutilijä koskevaan sääntelyyn. Näin sääntely olisi yhdenmukainen myös verrattuna muihin Pohjoismaihin.

Tilinsiirtopalvelu koskee kaikkia maksupalveluntarjoajia ja yksinomaan maksutilejä

Tilinsiirtopalvelua koskevien säännösten sisällyttäminen luottolaitostoiminnasta annetun lain uuteen 15 a lukuun on ongelmallinen lain systematiikan kannalta. Direktiivin mukaan tilinsiirtopalvelua koskevia säännöksiä sovelletaan kaikkiin maksupalveluntarjoajiin ja yksinomaan maksutileihin, minkä pitäisi ilmetä yksiselitteisesti suoraan laista perehtymättä direktiiviin tai lain perusteluihin.

Direktiivin mukaan siirtävän maksupalveluntarjoajan tiedonantovelvoitteet koskevat saatavilla olevia tietoja. Vastaanottava maksupalveluntarjoaja voi pyytää tarvittavia tietoja myös kuluttajalta. Siirtävällä luottolaitoksella ei ole tietoja kuluttajan antamista suoraveloitusvaltakirjoista, koska SEPA-suoraveloituksessa maksaja antaa valtakirjan suoraan suoraveloituskantajalle. Vastaaventyypinen ongelma koskee myös tilin säännöllisiä maksuja. Saapuvista säännöllisistä maksuista ainoastaan ns. toistuvaissuoritukset kuten palkat ja eläkkeet voidaan selvittää. Muutoin vain kuluttaja voi

käytännössä määritellä, mitkä maksut ovat tosiasiasa säännöllisiä. Tulkintaongelmien välttämiseksi pykälää tulisikin tarkentaa siten, että niistä ilmenisivät palveluntarjoajan velvoite ilmoittaa *saatavilla* olevat tiedot ja oikeus saada kuluttajalta puuttuvat tai tarkentavat tiedot.

Suoritusten maksajat (esim. Kela, työnantajat) ja laskuttajat eivät käytännössä välttämättä hyväksy muun muassa turvallisuussyistä muun kuin kuluttajan itsensä tekemiä muutosilmoituksia. Nykykäytännön mukaan pankkiyhteystietojen ja sähköisten laskujen osoitteiden muutokset tulevat voimaan suoritusten maksajien ja laskuttajien järjestelmissä heti muutosilmoituksen tekemisen jälkeen ja ovat käytössä heti ensimmäisessä mahdollisessa maksatus- tai laskutusajossa. Alkamispäivän käsittely valtuutusta koskevan kopion ohella olisi myös suoritusten maksajien ja laskuttajien järjestelmissä ja prosesseissa täysin uusi vaatimus, mikäli muutosten toteuttamista tulisi viivästyttää esimerkiksi kolme kuukautta.

Kuluttajan tehdessä itse sähköisen laskun osoitemuutoksen hän tekee muutoksen aina verkkopankissa. Muutostiedot välitetään laskuttajalle konekielisesti. Tietoja ei näin ollen tarvitse sisällyttää vakiokirjeeseen kuten ehdotetussa luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 a luvun 3 § 5 momentissa edellytetään.

Tilinsiirtopalvelua koskevaan lukuun sijoitettu 7 § tulisi sijoittaa sisältönsä puolesta menettelytapoja koskevaan luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 lukuun. Pykälän toisessa momentissa ”*vapaaehtoisen*” sanan tilalla tulisi olla ”*vaihtoehtoisen*”.

Tilinsiirtopalvelua koskevat säännökset tulisi selkeyden vuoksi sisällyttää maksupalvelulakiin, johon muutenkin ehdotetaan muutoksia direktiivin johdosta. Hallituksen esityksestä jää epäselväksi myös, koskeeko tilinsiirtopalvelua koskeva menettelytapavalvonta myös ulkomaisten luotto- ja maksulaitosten sivuliikkeitä.

Muita kommentteja

Hallituksen esityksessä ei ole avattu, millä edellytyksillä hintoja koskeva tietoasiakirja ja maksuerittely voidaan ottaa käyttöön. Euroopan pankkivalvoja (EBA) antaa maksupalveluntarjoajia koskevat sitovat määräykset standardoidusta terminologiasta ja määritelmistä, hintoja koskevan tietoasiakirjan ja palvelumaksuerittelyn formaateista. Tämänhetkisen tiedon mukaan EBA antaa niitä koskevat ehdotuksensa EU:n komissiolle alkuvuodesta 2017. Määräykset tulevat voimaan EU:n komission täytäntönpäätösäädöksillä EU:n komission, parlamentin ja neuvoston hyväksytyä niiden sisällön. Määräysten tultua voimaan maksupalveluntarjoajilla on yhdeksän kuukauden siirtymäaika. Näin ollen direktiivin edellyttämät hintoja koskeva tietoasiakirja ja palvelumaksuerittely saadaan käyttöön vuonna 2018.

Ns. hintamerkintäasetusta on sovellettu pitkään myös finanssipalveluihin. Näin ollen pankkien on pitänyt ilmoittaa täydelliset hintatiedot hinnastoissaan jo vuosia. Finanssivalvonta on omalta osaltaan edellyttänyt, että osana tilisopimusta asiakkaalle on annettu päivittäisasiointia koskeva hinnasto. Lisäksi pankit ovat ilmoittaneet direktiivissä edellytetyt palvelumaksut ja korkotiedot erittelyineen esimerkiksi tiliotteilla palvelumaksu- ja korkotapahtumien yhteydessä.

FK haluaa kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että palvelujen mukauttamisvaatimuksissa ei voida pitäytyä esimerkiksi nykyisissä teknologiaratkaisuissa. Teknologian kehittyminen luo myös uusia mahdollisuuksia helpottaa eri asiakasryhmien asiointia.

Värejä, kirjasinkokoa ja vastaavia teknisiä ominaisuuksia on voinut säätää jo pitkään laitekohtaisesti. Myös puhetoiminnot (Siri) yleistyvät. Esimerkiksi Automatia on ottanut käyttöön 400 puhetoiminnoilla varustettua automaattia. Siirryttäessä yhä enemmän sähköisiin palveluihin tulisi varmistua myös siitä, että kaikilla olisi yhdenvertainen ja syrjimätön pääsy tekniseen infrastruktuuriin ja välineisiin. Esimerkiksi verkkopankkitunnusten käyttö tunnistusvälineenä jää merkityksettömäksi, mikäli henkilöllä ei ole pääsyä tietoverkkoon tai palveluihin, joihin verkkopankkitunnuksilla on tarkoitus tunnistautua.

Pidämme hyvänä, että turvapaikanhakijoilla olisi käytävissään Maahanmuuttoviraston hallinnoima maksukortti, johon voitaisiin ladata vastaanottoraha ja tarvittaessa myös palkka, kunnes oleskelulupa on myönnetty. Koska turvapaikkahakemukset käsitellään keskimäärin 160 vuorokaudessa, kyse on lyhyehköstä ajasta. Mikäli perusmaksutiliä edellytettäisiin jo ennen oleskeluluvan myöntämistä, keskeisiä kysymyksiä olisivat luotettavan tunnistamisen lisäksi esimerkiksi se, miten rahanpesulainsäädännön mukaiset asiakkaan tuntemisveloitteet hoidettaisiin, jos asiakas ei olisi enää tavoitettavissa maasta lähdön vuoksi tai miten luottolaitos voisi käytännössä sulkea perusmaksutilin, kun henkilö ei enää oleskele laillisesti ETA-alueella tai hän on palannut lähtömaahansa.

FINANSSIALAN KESKUSLIITTO

Lea Mäntyniemi